

kun i ringe grad er leddelt efter den gamle gottorpske administrations opbygning, men tværtimod cementerer den saglig-kronologiske ordning af arkivet, som man gennemførte i slutningen af forrige århundrede i det daværende statsarkiv i Slesvig (jfr. herom G. Hille i *Übersicht über die Bestände des K. Staatsarchivs zu Schleswig*, Leipzig 1900, s. 31 ff.).

Hans Kargaard Thomsen

Joh. Ax. Almquist: Frälsegodsen i Sverige under Storhetstiden, med särskild hänsyn till proveniens og säteribildning. Skrifter utg. av svenska riksarkivet 1, Fjärde delen: Småland I–III. Stockholm, Liber Förlag, Almänna Förlaget, 1976. XXXIV + 1822 s.

Foreliggende værk er efter al sandsynlighed slutstenen på en publikation, hvis første del udkom allerede i 1931. Trods titelbladet afgik forfatteren, Johan Axel Almquist, ved døden i 1950, og det skyldes det svenske rigsarkiv og en række skiftende medarbejdere, at man har været i stand til at færdiggøre Almquists efterladte manuskript til Smålandsdelen. Foruden denne består den samlede række således nu af: Stockholms og Uppsalas län (1. del, I–II, 1931), Nyköpings län og livgedinget Södermanland (2. del, I–II, 1934–35), og Östergötland (3. del, I–II, 1947).

Publikationen er disponeret i tre hoveddele. Et indledningskapitel: Organisation och förvaltning, der bringer en god del mere end overskriften lover, idet dette kapitel også sammenfatter adelens position og sædegårdenes fordeling på de enkelte herreder – topografisk ordnede tabellariske oversigter over omfanget af og bevægelserne i ejerforholdene til det privilegerede jordegods i perioden 1562–1718 – og til sidst (samlet i bd. III) historiker over Smålands sædegårde i alfabetisk rækkefølge. Materialet er især hentet i kamerale kilder, men man har ikke skyet nogen indsats for at fylde lakuner og kontrollere oplysninger ved hjælp af andre kildegrupper. Ved tilrettelæggelsen af Smålandsdelen har man i et vist omfang kunnet tage hensyn til kritik udsprunget af forskningens arbejde med værkets tidligere dele. I forordet gøres fyldigt rede for disse forhold, ligesom vi her får forskningshistorien til Almquists værk i sin helhed.

Tanken bag værket har været at skabe et billede af jordbesiddelsen i Sverige i disse spændende århundreder, og dertil bidrager Smålandsdelen overbevisende, men værket er også en guldgrube for lokal- og personalhistorikere, samt stednavneforskere. Det skyldes personregistret og det vældige noteapparat til tabellerne med oplysninger til ejendomshistorien for mange enkelte lokaliteter – samt værkets tematiske nulpunkt: Oversigten over den jordbesiddende adel i Småland (med Öland) 1562, udarbejdet på grundlag af »frälselängder«, bevaret i kammerarkivet for næsten hele landskabet for dette tidspunkts vedkommende. I forordet skønnes da også, at værket er næsten uundværligt som nøgle til netop kammerarkivet, og især reduktionsarkiverne. Bertil Boëthius omtaler i sin nekrolog i svensk *Historisk Tidskrift* (1951), at Almquist har efterladt sig betydelige forarbejder til Västergötland. Jeg savner en bemærkning om, i hvilken udstrækning disse måtte være brugbare og tilgængelige.

Steen Ove Christensen

Władysław Czapliński: Polska a Dania XVI–XX w. Studia. (Polen og Danmark. 16.–20. århundrede. Studier). Warszawa, PWN, 1976. 355 s., 9 ill., 1 kort. Pris: 50 złoty (ca. \$ 6).

Professor Władysław Czapliński fremlægger her en samling studier, der stammer fra over 40 års arbejde med Danmarks historie og med polsk-danske relationer. De første afhand-